

1793, 24.

DE CAUTIONE
IN
TRACTANDO IVRE NATVRAE
NOSTRA IN PRIMIS AETATE
MAXIME NECESSARIA.

ORATIONI
AVSPICANDI MVNERIS

CAVSA

A. D. VII. AUG. MDCCCXXXIII.

H. L. Q. C.

HABENDAE PRAEMISIT

CAROLVS GOTTLOB ROESSIG

TUR. UTR. ET PHIL. D. IVRIS NATVRAE ET GFNT. PROF. PVBL. ORD. DES. PHLOS.
P. P. E. SOCIET. HASSO-HOMB. BAV. BVRGHVS. HOLM. SVEC. ERFVRT.
MOIVNT. SOC. OECON. LIPS. ET APIARIAE LVS. MEMBRVM HONOR.

L I P S I A E
EX OFFICINA BREITKOPFIA.

DE CAUTIONE

IN

TRACTANDIS IVRE NATURALI

NOSTRA IN PRIMIS ADIUTIS

ORATIONI

ANASSICANDI MURETIS

ORATOR

ANASSICANDI MURETIS

L. L. C.

HABENDAS TRACTANDIS

CANOVVS GOTTLOB ROESSIG

ANASSICANDI MURETIS
ORATOR
L. L. C.

L. I. P. S. I. A. E.

EX OFFICINA BERTHOE

§. 1.

Nulla unquam aetate magis necessaria fuit cautio in Iure naturae tractando, quam nostra, quae licet de ingenii et doctrinae cultu et de subtilitate in iudicando gloriatur, tamen saepius erubesceret, si veritatis iudicium strenuum subiret. Comparari sane cum illa Pliniana potest aetate in arte veteri, qua artifices in elaborandis capillis et unguibus aliisque minutiis omnem operam impendentes, rationes totius formae super his minutiis negligere paulatim coeperunt.

Qua quidem cogitandi et sentiendi ratio tantum abest ut omni modo veritatem disciplinae, ut potius multis augeantur minutiis, opinionibus praecipue et sententis saepius nulla alia re, nisi novitate, commendatis.

Ne vero nimis a proposito recedam statim ad inquirendas illas Cautiones propius accedo ¹⁾. Continentur illae quidem.

A. 2

1. II

1) Nondum satis tractarunt hoc argumentum Iuris naturae Doctores. Quaedam tamen monuit V. Clar. Heydenreich *in seinen Originalideen über die Kantische Philosophie* p. 105.

-
1. *In omittendo abusu principiorum Iuris naturae veritate suffultorum.*
  2. *In vitandis erroribus.*

§. 2.

Iam vero revocare liceat abusus sub veritatis iudicium. Iure naturae abutimur: 1) *Dum in iudicandis civium actionibus in civitate ex solo Iure naturae statim rationes petimus, neglectū, quam diu sufficit, lege civili.* Quod quidem licet non facile accidat, quam diu ius civile expressis disponit verbis, nisi forsitan odio quodam aut ignorantia Iuris civilis; tamen saepius fit in iis causis in quibus lex civilis non quidem verbis expressis omnes illarum definit rationes, licet ex ratione legis civilis dubia componi facile possint, quoniam sub illius ratione comprehenduntur.

Equidem minime ita sentio ob servilem legis civilis affectationem; rerum potius civilium inter se nexus, qui plerumque arcbissimus et maxime complicatus est, hanc postulare decisionem, adeo, vt in rebus agendis grauiora ex huius neglectu oriantur, incommoda. Inde etiam fit vt saepius leges quas in his causis ex Iure naturae repetunt, agendis rebus parum conveniant, quoniam rationes civiles nimis neglectae sunt, partim ex odio, partim ob defectum interioris Iuris civilis cognitionis. Accedit et alia ratio: Ius scilicet, si statim ad naturalem Iurisprudentiam in statu civili, neglecto, quam diu sufficit, Iure civili revertimus, propter opinionum diversitatem fieri incertissimum, cum iam saepius legibus ipsis loquentibus civilibus laborat incertitudine.

§. 3.

Iure naturae II) abutimur: *dum omnia ad Ius naturae referre studemus, nec quidquam probamus, nisi quod a naturali Iurisprudentia proficiscitur.* Sunt enim multa, quae status naturalis et Ius naturae ignorat, quae tamen media sunt ad persequendos Dei cum hominibus fines saluberrima ac optima, quae Deus permittit homini ratione praedito vt ulterius definit. Quis quaeso haec ideo rejiceret instituta, quod statui naturali sunt incognita? Sunt in his rebus multa, quae prudentia civilis introduxit instituta quae plane ignorat Ius et status naturae. Saepius etiam fit, vt lege civili aliquid ad sensum communem magis

magis accommodatum et ad intelligendum facilius, definiatur. Accedit, quod institutis civilibus saepius pro rerum conditione fines Dei alia, ac Ius naturae praescribit, via, consequi possimus civitati atque illius finibus Deo haud displicentibus magis conueniente.

Quod quidem occurrit in omni fere de securitate publica ratione et instituto. Sane longe plura perderet cuius concessa libertate naturali, quam rationibus ac institutis civilibus, quibus plura saepe Iura libertatis naturalis magis firmantur, imperfecta in perfecta saepe transmutantur, adeo, vt Malebranchius aut Montagnius scite affirmet; *libertatem naturalem non existere, nisi per libertatem civilem*. Alia exempla in limitando dominio et perseguendo in ciuitate iure nostro deprehendimus. Oritur ex hisce institutis civilibus mores civium spectantibus, illa morum civilium disciplina (*Bürgerliche Moral*)²⁾ quae hodie sub praeconceptarum opinionum specie adeo negligitur, malo reipublicae omine.

§. 4.

Abutimur III) Iure naturae interdum in eo, quod institutum in ciuitate quod Iuris naturalis notioni aut propositioni contrarium est, plane reuicimus, tanquam iniustum. Forsan impium videtur id quibusdam. Ius naturae, inquit, a Deo proficiscitur; Tunc credis Legislatorem hominem Deo esse sapienterem? Absit illa a me impietas. Nolo enim commemorare, non omnem Iuris naturalis systematici propositionem esse Dei legem, sed saepius auctoris huius systematis singularem opinionem. Id potius vrgeo: Fieri interdum, vt enunciatio quaedam Iuris naturae vera, cedere debeat instituto civili contrario in ciuitate, quoniam pro rerum conditione longe certius ac celerius in ciuitate, et maiori cum vtilitate fines Dei obtineri possunt cum hominibus ratione conseruationis vitaeque magis commodae ac felicitioris; quis quaeſo tunc impium dixerit, institutum civile contrarium Iuris naturalis propositioni antepone re posteriori?

2) Vid. *Versuch über das Volk*. Berlin 1786. D. L. G. ROESSIG *Lehrbuch der Policy*. p. 132-143 et 193.

Abutuntur IV) Iure naturae qui affirmant: *Hominem civitatem ingredientem omnia Iuris naturae Iura retinere debere.* Iam quidem ex anteriori disquisitione id refutatur; praeterea vero notandum est, Iura et obligationes iuris naturae media tantum esse ad fines Dei cum hominibus et genere hominum, quae si aliis mediis pro rerum conditione efficacioribus obtineri possunt, sane nulla adest ratio, quae impediatur, quo minus haec media, illis, salua erga Deum pietate anteponantur. Excipienda sunt ea tantum Iura et obligationes quae commutari cum aliis, saluis Dei finibus, haud possunt. Inde fit, ut ad defensionem vitae etiam in civitate cuius obligetur, si Civitas ipsum defendere haud potest, ut civitati neque in religionem internam neque in cogitationes imperium competere possit.

Abfit a nobis V) Iuris naturae abusus in eo, *quod in criminum ac delictorum poenis constituendis statim ad Ius naturae recurratur.* Quod quidem etiam si, meo quidem Iudicio requiritur, in Iure vitae et necis quoniam certus sum vix alia vlla ratione id ex principis rationis defendi³⁾ posse, nisi quantum ex legibus Iuris naturae vitam suam defendendi alterius etiam internectione et ex Iure talionis deducitur, at hoc excepto, ex principis Iuris naturae solummodo elicere Iuris Criminalis in civitate regulas haud probaverim. Equidem concedo rationes naturales inter delicta criminaeque et poenas turbari haud debere, at enim vero haec rationes ex delictorum et criminum natura et ratione illorum ad securitatem publicam finemque reipublicae singularem rationi convenientem petendae sunt; excepto eo casu, quo fines Dei reipublicae rationibus vere turbantur, v. c. dum hominis vita ob levia quaelibet periclitatur. Sane, qui in Iure criminali ubique vrgent ad ius naturae recurrendum esse, illi in errorem infra notandum incurrunt, quo Philosophia de Iure, miscetur cum Iure naturae ipso, quae tamen longe differunt. Quod si enim naturam delicti et criminis inquirimus, et ex ea poenarum eruere rationes studemus, philosophamur de Iure criminum ac delictorum atque poenarum, quae summa est laus in Iure-consulto et ornametum.

3) Dissert. mea de Iure vitae et necis ex rationibus Iuris publici vniuersalis 1774. 4.

mentum. At longe differt hoc ab eo quo ex Iure naturae principiis poenas constituere studeo. Quaedam praeterea delicta vix nisi in ciuitate fieri possunt, alia naturam plane, aut saltem ex parte mutant in ciuitate, et augentur ex ciuitatis rationibus. Inde v. c. efficitur, vt laesiones fidei publicae in re publica commerciis studente grauius necessario, quam in ciuitate agraria, puniantur. Quin possem interdum iuris naturae rigorem perferreturus, nimis strenuus esse in ciuitate Iudex, cum in ea alia adsunt media leniora simulque magis efficacia, quibus eget homo in statu naturali.

§. 7.

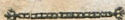
Caveas VI) ne ad Ius naturae actiones referas quae ad illius naturam sua non pertinent, sed ad aliam potius de moribus disciplinam. Abutuntur itaque Iure naturae qui Polygyniam ex Iure naturae principiis defendere student, quae plane ad Ius naturae non pertinet nisi vnicui casu, si quis pacto connubiali laeso aliam induceret coniugi nolenti vxorem, is enim pactum laederet, at reliquae de Polygamia quaestiones ad Ethicam et Theologiam moralem practicam, quam dicunt, pertinent, quae multis ex rationibus eam prohibent.

§. 8.

Abstineamus VII) etiam ab illo Iurisprudentiae naturalis abusu qui in primis nostra aetate frequentissimus est: quod multi aequalitatem naturalem student inferre in vniuersum in ciuitatem. Quod enim dicitur natura omnes esse aequales, id in ipso statu naturali tantum valet de Iuribus ad sui ipsius conseruationem spectantibus absolutam, et ad ea, quae imperio hominis subiecti natura sua haud possunt 4). At longissime a veritate abest, qui affirmet, aequalitatem in statu naturali in omnibus rebus locum habere, etenim in corporis viribus, in facultatibus animi, in rebus labore et opera partis multum intercedit inaequalitatis. Industrius enim longe maiorem sibi copiam compa-

4) Disputatio de hominum aequalitate ac iuribus officiisque quae inde oriuntur ad rei Taylorianae moderatores missa 1791.

Auct. CHR. HEINR. CONST. CRAS I. V. D. etiam Amstel. Athenaeo Iuris nat. et Gentium Prof. 1792. praemio ornata.

comparabit quam ignauus. Sin vero ad societatem accedis, in quacunque derogatur aequalitati, quod ad finem necesse est, quem sibi proposuit, cuius obtinendi causa, omnes quantum requiritur minui patiuntur libertatem, eo magis requiritur id in ciuitate.

§. 9.

Abfit autem a me dum hos Iuris naturae abusus notauit, auctoritatem Iuris naturae et utilitati aliquid detrudere in iis causis, ubi locum habere potest et vere habet. Quae quidem causae, rationibus illis, quas regulis de abusu addidi, cum satis definiuntur, illas ulterius illustrare haud opus est, et longe transgrederer hujus scripturae fines, hoc argumentum ulterius persecutus; necesse enim esset ut in singulis causis et auctoritatem et utilitatem Iurisprudenciae diuinae illustrarem de qua nemo dubitat⁵⁾.

§. 10.

Altera libelli pars versatur in cautione illa quae monet errores euitare. Excurrere quidem in vniuersum errorum campum breui huic non licet Scripturae; praecipuos tantum quosdam seculo nostro proprios notabimus.

§. 11.

Multos a veris Iuris naturae finibus avocet erronea ista Sententia: *philosophari de Iure in vniuersum et inprimis de Iure civili s. positum, quod dicunt, idem esse, ac Iuris naturae principia constituere, et evolvere*, quod tamen longissime differt⁶⁾. Praestat quidem omnino et ingenii haud vulgaris est, de Iure philosophari; at hac de iure positio philosophia abuti in eo, ut idem esse credas ac principia Iuris naturalis definire, id plane erroneum

5) v. I. A. H. Vlrch V. clar. *Initia philosophiae Iusti* p. 17. D. HVFELAND V. Conf. *Lehrsätze des Naturrechts* p. 12. seq.

6) Quaedam, at ex alia ratione, monuit v. Conf. HVFELAND in *Versuch über den Grundsatz des Naturrechts* p. 201. seq.

neum est. Ea enim ratione Iurisprudentiae naturalis fines tam late protrahuntur, ut omnis de iure positivo philosophia, Iurisprudentia naturalis applicata nec non prudentia legum ferendarum misceantur, atque iisdem coarctentur finibus. Incidit in hunc errorem in primis Wolfius et quidam illius asseclae, qui Ius feudale naturale, Cambiale naturale et sic alia excogitarunt, in quo nihil aliud egerunt, nisi philosophati sunt de his negotiis. Plures alios ejusmodi errores commemorant Scriptores de Iuris naturae finibus 7).

§. 12.

Abstet a Iuris naturae Doctore: *speculando illudere veritati eoque verae Iuris naturae principia turbare et infringere*. Possunt enim notiones variis iungi et discerni rationibus, adeo, ut eandem causam possis ad multas et plane diversas rationes, referre ac proponere, omittis veris atque vnicis. Nescio enim an vlla res sit, quae fallacis argutiisque non possit ad plures rationes reuocari. Quo fit, ut quae huc vique sine vlla dubitatione vera sunt, videantur aliqua ex parte erroneae et praconceptae opiniones multis, qui non satis accurate inquirunt. Hunc errorem in primis recentiores quidam committunt, qui minutias saepe et argutias venantur, partim nouitatis, partim vanae gloriae studio, interdum et animi peruersitate, et, quod in primis monendum, hi vbique noua acclamant inuenta. Huc refero Painium et Condorcetum aliosque Gallorum et qui hisce strenue adhaerent scriptores. Quae *Painius* noua praedicat iam *Sieyer* cum nouitatis commendatione proposuit, et hic repetit tantum quod Hobbseus laudauit. Roussajus odio hominum a quibus tot tantasque molestias passus est, multa plane peruersa diulgauit, Voltarius, vanitate, a quibus purgari disciplina debet.

§. 13.

7) O. L. *Eichmann* de finibus iuris naturae iusto latioribus atque commodis ab accuratori illorum determinatione permanentibus. Duisb. 1753. G. S. *MADHIN* von den rechten Grenzen des Rechts der Natur. Halae 1767. D. Chr. Gottf. *Korner* Disp. quanti intersit scilicet iurisprudentiam naturalem ab vniuersali vi-

uendi norma distingui. Lips. 1779. I. F. *FLATT* *vermischte Versuche* 1785. 8. G. G. *Tafinger* Progr. de fundamento separandi iuris naturae et Philosophiae moralis ex diuisione officiorum petendo quaestio retractata, Erlang. 1788. 4. D. Gottf. *HUFELAND* *Ueber den Grundsatz des Naturrechts*, Lips. 1785. 8.

B

§. 13.

Abſit a me, notare interius veritatis ſtudium atque eorum diligentiam qui ingenii et animi ſinceritate eruere veritatem laborant. Hos tantum moneo qui minutias venantur, veritati conſtituendae haud proficuas atque ad rem ipſam parum aut plane non pertinentes, qui rem quae bona tantum videtur nimis laudant, vt ſententiam firmant omiſſo omni detrimento, quod eam comitatur, atque contra urgent detrimentum minimum, et praetereunt multa et innumerabilia bona, dummodo ſententiam exterminari poſſint. Excurreret in latiffimum campum oratio noſtra ſi praecipuos tantum huiusmodi errores enumerare vellem.

§. 14.

Non poſſum non monere etiam illos qui optime Iuri naturae conſulere arbitrantur, ſi philoſophando ſolum conſtruant Iuris naturae Systema, neglectis publicarum rerum gerendarum regulis, et cognitione rationum tum civitatum tum gentium inter ſe. Accidit illis idem quod deprehendimus ſaepe in Iuris prudentia, in arte ſalutari et in oeconomia. In priori ſaepe neglecta rerum gerendarum cognitione cauſa perditur optima, in poſteriori abſque interiori aegroti cognitione, et experientia prudenti omiſſa coemeteria duntantur funeribus, et in oeconomia Oeconomi Creditorum rationaria illuſtrant. Interiori enim rerum gerendarum cognitioni accuratas de illis notiones debemus, ex quo etiam concluſiones proficiſcuntur certiores. Pronoco eos, qui aliter ſentiunt: Nonne de rebus, quae ſub ſenſu cadunt et in quae interius licet inquirere notiones habemus claras et diſtinctas. Quales contra ſunt noſtrae de iis rebus, quae ſub ſenſu minime cadunt, aut in quarum naturam interius penetrare ne coniectura quidem licet notiones?

Hypotheſium et praekonceptarum opinionum agmen in his rebus irrupit Scientias, vt ſapientiffimus ſincere profiteatur: quantum eſt quod neſcimus! Ex quo patet, ſolidam et interiorem rerum, ad quas diſciplinam applicare ſtudemus, cognitionem maxime neceſſariam eſſe, ad diſciplinam accuratius deſignandam et augendam. Laudandum itaque eſt eorum phi-

Philosophorum studium, qui in Iure naturae, in primis Iuris gentium causa rerum gestarum monumenta et interiorem rerum publicarum cognitionem haud negligunt; qui Commentarios Lambertyi, du Montii, Rouffeti, Comitum d' Estrades, Colberti, de Croissy, Comitum d' Avaux, et actorum publicarum in Germania collectores in primis Scripta Meierum, Leuchtii, Loodorpium, Moseri, Reuffi aliorumque volutant ac reuolunt.

§. 15.

Non possum hoc loco vrgere etiam errorem multorum: qui rerum gestarum auxilio amplificari Ius naturae et gentium posse negant, non in principiis solum accuratius definiendis, vii breui antea dixi, sed etiam eo, quod occasione illarum rerum gestarum principia stabiliantur, quae nisi haec accidissent facta, certe non essent reperta philosophando. En conclamant aduersarij, en miseram philosophiam Ius e factis elicientem! At pace eorum dixerim, non ex factis Iura repeto. Cogitent velim, plurima saepe in rebus gerendis occurrere ex quibus nova disciplinae principia existunt, aliis ea vterius extenduntur. Prouoco omnes qui disciplinam quae in vfu fori, aut reipublicae, aut in arte salutari, aut in re agraria versatur, aut aliam exercent, certe nūhi sunt testes, id fieri saepissime 8).

§. 16.

Largum errorum fontem aperient illi, qui ex Hypothesi sibi confingunt statum hominis naturalem, atque ex eo, aut alia hypothesi Iura student deducere. Etenim Ius naturae norma debet esse naturali homini ex principiis humanae rationis puris profecta, non ex confictō quodam statu, quem pro ingenij et animi morumque ratione quilibet sibi alium, forsitan non sine ingenij acumine, fingere potest.

Quae tandem Iurium incertitudo inde proficisceretur 9)! Quale tibi, inquam, Ius naturae absque interiore hominis cognitione fingis? Humanae

B 2

nae

8) Illustrat hunc locum K. I. WEDEKIND *Von dem besondern Interesse des Natur- und Völkerrechts und des algemeinen Staatsrechts durch die Vorfälle der neuern Zeiten* 1792. 8.

9) Notauit hoc iam pie mihi venerandus

nae quidem verae naturae studium et cognitionem plane non reprobo, longe vero ab eo differt, confingere sibi hominis et naturam et statum ea de causa ut iura inde eliciantur homini observanda, quae non nisi a priori, quod dicunt, deduci debent.

§. 17.

Illis etiam, qui hominis inquirunt naturam primam et sinceram, absque hypothesi, cautio adhibenda est, *ne hominem sibi exemplum proponant educatione rationibusque externis aut ferocitate a prima veraque natura avocatum atque fere difformatum*. Possem hoc loco latius evagari si Grotii¹⁰⁾, Hobbesii¹¹⁾, Puffendorffii¹²⁾, Roussaji¹³⁾ aliorumque Philosophorum et Ictorum de hoc argumento hypotheses enumerare ac refellere in animo esset; at iam Hufeland V. Conf. hunc laborem non sine laude praecipuit¹⁴⁾ adeoque quaedam tantum ex iis, quae ante dixi, addi possint.

§. 18.

Neque minus gravis error eorum est, qui *ex viribus corporis, Ius naturae elicere* student. Sane hi varia miscent, Etenim e facili iura petunt, deinde id, quod efficitur coactione cum iure ad cogendum, factorum effectus:

aus D. C. F. Hommel, in Proposito de nouo systemate Iuris naturae et gentium. Lipsi. 1747. nec non in diss. Ius mundi vniuersale 1763. 4. et V. Magn. CAESAR. Von den Hindernissen, welche der Bearbeitung d. s. Naturrechts entgegen standen, in dem Leipz. Magazin für Rechtsgelehrte 1. Jahrg. 6. St. V. Conf. HUFELAND Versuch über den Grundsatz des Naturrechts p. 178. seq.

10) Hugonis Grotii de Iure belli et pacis lib. III. Par. 1615. 4. ed. opt. Laufanne 1751. 4.

11) Thom. Hobbes de ciue. Amst. 1647. et Genevae 1742. 12. et in Elementis

Philosophiae Sect. 3. Paris 1642. 4. Ejusd. Leviathan etc. London. 1651. et latine Amstel. 1667.

12) Samuel Puffendorf Elementa Iuris prudentiae vniuersalis. Hag. Com. 1660. 8. Ejusd. de Iure nat. et gent. libr. VIII. 1672. 4. et Lipsi. 1744 et 1759. II. T. 4. Ejusd. de officio Hominis et ciuis lib. II. Lond. Scan. 1673. 8. praecipue cura Treueri 1717.

13) Discours sur l'inegalité parmi les hommes v. Oeuvres T. I.

14) in Versuch über den Grundsatz des Naturrechts 1785. p. 187. seq.

ctus cum fundamentis e morum praeceptis petendis, miscent. Pertinent huc omnes qui Ius fortioris ubique vrgent¹⁵⁾.

§. 19.

Eundem incidunt in errorem qui ex ingenii animique facultatibus, si quis alter, alterum iis antecedit, Iura extorquere laborant. Namque et si quis astutia aliquem in iure suo circumvenit, eo id factum legitimum haud efficitur, nec ex eo ius repeti potest.

§. 20.

Abstt a Iuris naturalis doctore: *miscere Ius naturae strictum et absolutum et Iura homini in statu naturali competentia quaelibet.* Sane multa discerni debent, nisi disciplinarum ratio et perfectio eo turbare velimus. Separantur itaque Iura et officia perfecta externa ab imperfectis, illa, quaeunque causa incidant, praestari debent ex regula sine exceptione, ideoque coactione externa exigi possunt; imperfecta vero ab externa coactione libera sunt. Illa solum Iurisprudencia naturalis sibi vindicat, haec alii disciplinae relinquere naturæ poscit, quae exulta nondum videtur, quamque Philanthropicam dicerem, quae et acuitatem, et amorem hominum commendat. Ab vtraque disciplina distinguendum est, quod decorum hominis erga hominem dixerim, quod a Philanthropica differt in eo, quod haec in officiorum imperfectorum praestatione ipsa occupatur, illud in modo et ratione praestandi officia et perfecta et imperfecta, et agendi versatur. Tandem etiam memoranda est Politica hominum, quae ex medijs pluribus promouendi Iura sua licitis optimum eligit; quae etiam in officiis et perfectis et imperfectis locum habet. Quae nisi satis separantur disciplinae, fieri non potest, quin confusio principiorum et interdum contra-

15) Nollem ut credat quisquam me h. l. vbi de factis loquor me ipsum refutare, ratione eorum quae supra §. 14. dixi, ibi enim de factis loquor, quae occasionem praebent propositionis accuratius

definiendae aut augendae aut inveniendae, adhibitis iuris principijs, notis quidem, at non satis definitis, aut si ex collatione harum factio quodam excitata nouum principium oriatur.

traditio inter ea oritur, et disciplinae ipsae perfectionem nunquam consequantur. Accedit etiam quod in collisione officiorum haud possumus definire, quam sequi regulam debeamus.

Ideo etiam non possum a me consequi ut Kantii Viri caeteroquin felicioris ingenii, philosophiam in Iure naturae plane probem, siue moralitatis quam dicunt principium in vniuersum spectes: *Handle so, daß deine Maxime zugleich als allgemeines Gesetz für alle vernünftige Wesen gelten könne* s. vt propius definitur: *Behandle die Menschheit weder in dir noch in andern als bloßes Mittel, sondern immer als Zweck*¹⁶⁾; siue Iuris naturae proprium consideres: *Behandle die Menschheit in andern nie als bloßes Mittel*¹⁷⁾. Etenim in illo priori nihil definitur, nam illa quaestio: *quomodo vterius semper definienda est*, altera enunciatio quae aliqua ex parte magis definita est, pluribus causis decidendis non sufficit neque iis latis constat. Posterius principium, Iuri naturae proprium, vterius patet quam fines huius iuris permittunt¹⁸⁾. Occurrunt permultae causae in quibus licita ratione hominē tanquam medio vtī possum, adeo vt si aduerneretur alter, iniquus esset et inhumānus; quidquod saepe iniustus; ego vero ipsum minime laederem. Pingas hominem in statu naturali ex sumine, re ratione dominii, nullius, ratione vsus, communis margaritas legere, ipse eum casu obseruo aliquando, atque quoniam ex eo lucrum quoddam spero, etiam id consilii capio, et Flumen adeo legendarum margaritarum causa; hic homo iam mihi est medium, quo innotuere margaritae nec ratione quidem illicita; nam nec clanculum vestigia eius persecutus sum, neque astutis quaestionibus eruere id studui; illius exemplo id consilium persequor. Quid si ille id concedere nollet, et vi impedire studeret? Iniustus absque dubio est; ipse ego vero minime eum laedo, licet medio usus sim ipso eo; et huiusmodi causae plures sunt; iniquitatis, vero pluri-

16) KANTS *Metaphysik der Sitten* p. 64.

17) D. Schmalz V. Conf. *das reine Naturrecht* p. 19, 20, 23 et 26.

18) In Elementis Iuris naturae quibus elaborandis iam occupatus sum, magis vtī quidem videtur aptum, et quantum scio, nondum propositum exponam principium Iuris naturae stricti.

plurimae. Deinde etiam circulus mihi in eo videtur esse, homine tanquam medio non licet uti, quoniam finis est. Finis enim saepissime medium evadit, cui non tot fines intermedii succurrunt? Et vidimus in exemplo absque omni laesione me homine posse tanquam medio uti, quod etiam vel centum aliis illustrari potest. Itaque non necessario sequitur ex eo, quod elicere sinit, et petitio principii incidere videtur. Lubenter interea audiam qui meliora me docet, etenim tam arrogans non sum, ut me errare non posse credam. Deinde etiam rebus agendis mihi, non satis convenire videtur Kantiana de Iure naturae philosophia.

§. 21.

Alios in tractando Iure naturae errores, quos Vir Conf. Hufeland, iam notavit ulterius hic non persequor. Huc spectat commixtio quaestionum quarum altera fundamentum coactionis, altera, unde veniat, ut omnes coactione utantur. Animadvertit etiam in illos, qui ex metaphoris et vocibus minus aptis iura petierunt: ideoque nec eos virgeo, qui ex diversitate opinionum de moralitate eiusque obiecto generali, nec non ex commixtione Iuris naturae originarii, quod dicunt, cum Metapolitica, uti etiam diversarum classium principiorum et officiorum positivorum et negativorum, nec non ex diversis modis coactionem illam inveniendi et probandi oriuntur.

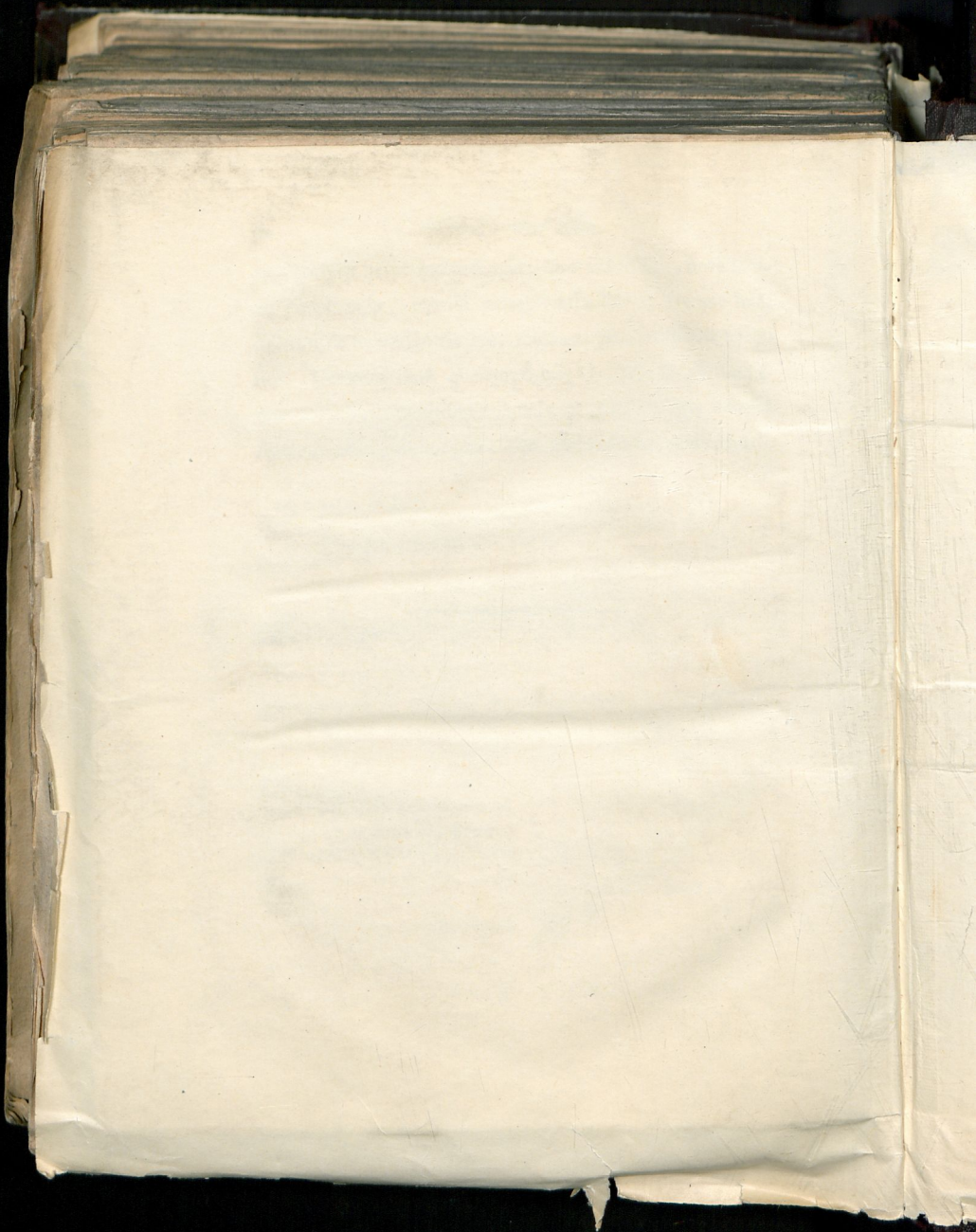
At sufficiant haec, vocat enim me grati animi sensus. Placuit SERENISSIMO PRINCIPI ELECTORI FRIDERICO AVGVSTO Patriae Patri Indulgentissimo *Eiusque Amicis rerum Saxonicarum moderatoribus sapientissimis Professionem Iuris Naturae et Gentium Publicam ordinariam mihi benignissime demandare.* Quod quidem munus nostra in primis aetate gravissimum, mihi duco honorificentissimum, ideoque pietatis sensus declarare et vota ardentissima pro *Serenissimo Principe Electore et universa Domo Augusta Illiusque Amicis* suscipere vehementer cupio. Quo quidem officio oratione: *De merit. Ictorum Lipsensium de Iure naturae et Gentium* perfungar a me die VII. Augusti in Auditorio Illustri Ictorum ordinis, habenda.

Ad

Ad quam benevole audiendam ut *Vos, Rector Academiae Magnifice,
Princeps Hassiae Hereditarie Serenissime, Comes Illustrissimi, Doctores et Pro-
fessores Celeberrimi et Clarissimi, Vos denique Commilitones Generosissimi et
ornatissimi* convenire atque illustriorem hanc reddere (velitis) solennitatem,
omni qua fas est pietate et humanitate rogo. Scripsi in Litterarum Uni-
versitate Lipsiensi Dominica X post Trinitatis A. Ch. N. c130cclxxxiii.

Leipzig, Diss.; 1793

ULB Halle
004 350 43X

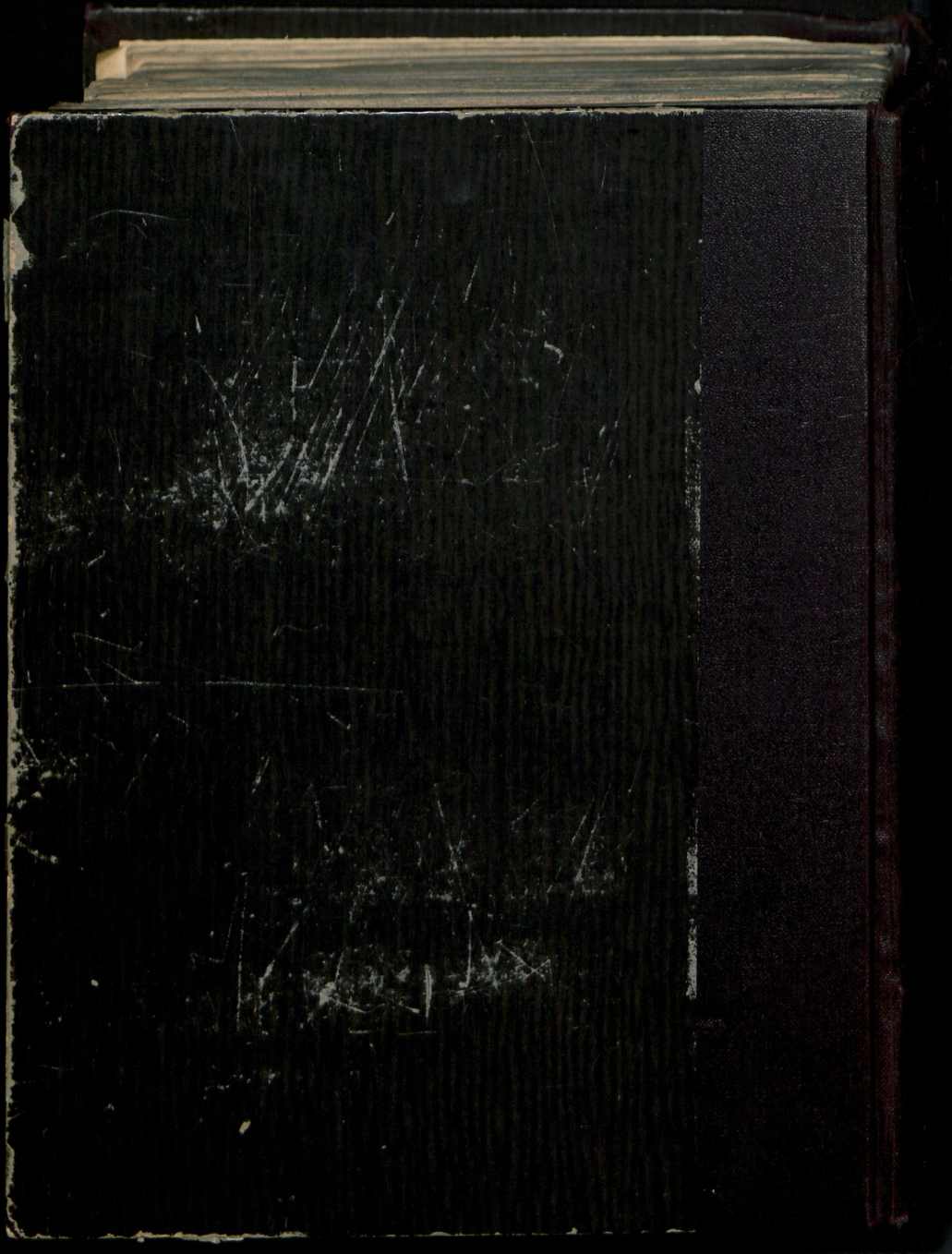
3

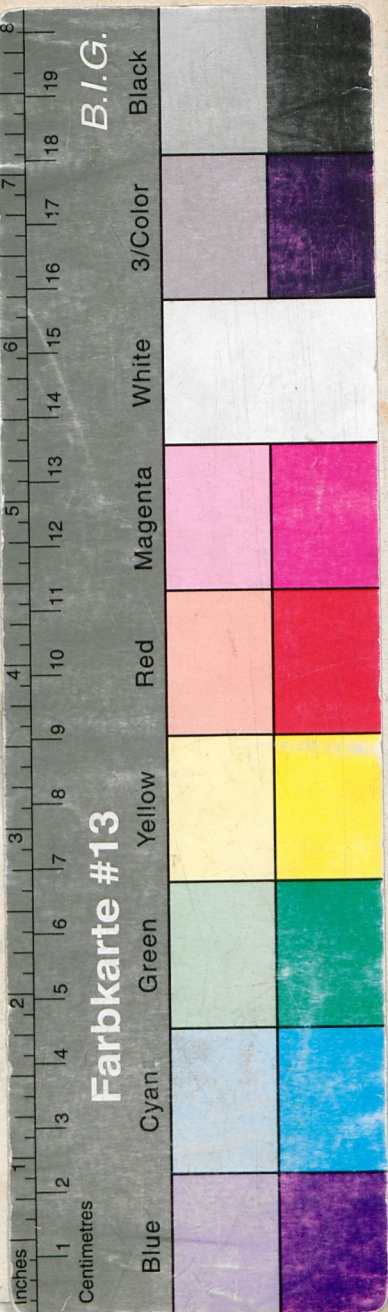

f
TA-20L

nur Stk. 6. bisher vernüft

WZP

1793, 24.

DE CAUTIONE
IN
TRACTANDO IVRE NATVRAE
NOSTRA IN PRIMIS AETATE
MAXIME NECESSARIA.

ORATIONI
AVSPICANDI MVNERIS

CAVSA

A. D. VII. AUG. MDCCCLXXXIII.

H. L. Q. C.

HABENDAE PRAEMISIT

CAROLVS GOTTLOB ROESSIG

TUR. UTR. ET PHIL. D. IVRIS NATVRAE ET GFNT. PROF. PVBL. ORD. DES. PHILOS.
P. P. E. SOCIET. HASSO-HOMB. BAV. BYRGHVS. HOLM. SVEC. ERFVRT.
MOIVNT. SOC. OECON. LIPS. ET APIARIAE LVS. MEMBRVM HONOR.

L I P S I A E
EX OFFICINA BREITKOPFIA.